

MAGYAR KURIR

Indült Bétsből, Pénteken September' 6-dik napján, 1816-dik esztendőben.

Német Ország.

A' lefolyt Augustus' 11-dik napján nagy verekedés történt *Moguntziában* az ott őrizeten lévő Austriai és Prussus katonaság között, mellyet némely külső újság-levelek nem úgy adtak eleinten elő, mint a' dolog valósággal történt. Egy éppen ott lévő útas, e'képpen adja azt elő: —“

„*Moguntziából Aug. 18-dik napján: Én Koloniában* valék akkor, mikor az Austriai és Prussus katonaság között itt *Moguntziában* Augustus' 11-dikén történt veszekedésnek híre elterjedett. Nem kevesebb mint 700, mondom *hét száz*, elestekről, 's ezek között néhány tisztekről is volt szó; 's a' sebesekről 's eltévedettekről is oly valóságos módon beszéltek, mint ha éppen egy a' hadi mezőn történt volna valamely tsata. Gondolni lehet, hogy a' *Rénus* mellett lefelé mennél tovább halad't ez az előadás, annál nagyobbá lett, mint a' hógolyóbis. Mikor *Kliviáig* érkezhett, ott talám tíz ennyivé is lett. Éppen ilyen mértékben kissebbedett felfelé a' *Rénus* mellett. Mennél közelébb érkeztem *Moguntziához*, annál kissebbnek találtam a' hirt és dolgot. Megérkezvén *Moguntziába* itt elég módomból volt a' valóságot, Prussusoktól, Austriaiaktól, 's másoktól is megtudakozni. Az egész történet, melynek *Moguntzia* városa a' néző helye vala, így ment véghez: —“

„Egy tsapszéken (körtsmán), a' hol vasárnapokon tántzos muzsika szokott lenni,

néhány Austriai és Prussus katonák között, egy ott lévő aszszonyember felett, elébb irigykedés, azután költsönös boszszantás, 's végezetre nyilvánosságos veszekedés támadott. A' strázsa csoportok, mind a' két nemzet' részéről megérkeztek, 's hogy a' tsendességet helyreállithassák, erőszakhoz kén-telenítették nyúlni. A' sokféle zsibongó veszekedők között a' bűnösöket a' büntelenektől megkülömböztetni bajos lévén, képzelhető dolog, hogy a' tsendesítő strázsnak a' rend' helyreállítására czélzó legjobb indulatjok mellett is, végtére csak a' nemzeti színek (a' kék vagy fejr forma ruha) szolgáltak esmértető jegyül. A' *Benyovszky* Magyar Regementjébéli katonák, kik addig a' veszekedésben telyességgel semmi részt nem vettek vala, úgy ítélték, hogy forma rubájok' színének betsületéért, segítségük lenni tartoznak hazájokfainak. A' vagdalkozás, szúrás, lövés, úgy folyt, mint annak egy valóságos katona verekedésben folyni lehet, 's egészen a' *Strázsa házig* elterjedett, a' hol Prussusok állottak vigyázaton, 's a' hol már oly hevesen folyt a' verekedés, hogy maga a' vigyázaton lévő tiszt is, sebet kapott. A' fő vezérek azonban, valamint az Austriai, úgy a' Prussus részről is minden intézeteket, egygyetértő böltsességgel megtettek; a' dobosok közönséges marschot vervén a' katonaságnak a' kiszabott lármahelyekre azonnal özsze kellett gyülekezni, a' honnét senki el nem távozhatott nagy tilalom alatt, 's a

hol e'szerént az egész éjtzakát egygyütt töltötték-el a' Prussus és Austriai seregek, az alatt pedig megszűnés nélkül jártak a' két-töztetett vigyázó strázsák le 's fel az utzákon. —

„A' verekedés' *resultátuma*, egygyik részről 8, a' másik részről 7 megsebesedett emberekből állott, kik között azolta meghaltak ketten. Most egy biztosság, a' melly minden rangú, és egyenlő számú Prussus és Austriai katona személyekből áll, a' történet' mivoltának megvizsgálásában foglalatoskodik, hogy annak főbb okozói kitanúltatván, azokra, mind két résznek Országlószékeik, ítéletet mondhasanak 's őket példásan megbüntettethessék. A' biztosságnak mind két részről való tagjait legtisztább buzgóság eleveníti a' rendnek és fenytéknek legjobb egygyetértésnek helyreállittatása eránt. Az olta, hogy ideérkeztem egy katonaparádé is tartatott, mellyen jelen lenni én sem múltam - el. Itt láttam az Austriai és Prussus tsapatokat egy hosszú sorban egygyütt, és azon egy kommandírozó tisztnek vezérlése alatt, állani; láttam őket, mint egy egész lineának darabjait, a' *mustra*' piatza, le 's fel, és onnét *elmarschirozni*; láttam a' parádé után a' két nemzetbéli tiszteket egymással kezet tsapni, 's egymással barátságosan sétálni; egy szóval, láttam őket társaságokban, ebédlő szálákban 's minden egyéb közönséges helyeken, mint barátokat, egygyütt enni inni, 's társalkodni. —

„Tsak az ahoz nem értő néptől telik a' ki, hogy ezen kedvetlen történetnek okát és fundamentomát valamelly politikai tárgyakban keresse-fel: a' melly hajlandóságát azonközben a' tudatlan sokaságnak, mesterségesen tudják a' rosz gondolkodású emberek, a' magok félelmes jövőndölgetéseik által, titkos czélzásaik szerént használni; mint ha azok a' jó katonák, a' kik az utolsó, szép, 's az egész világot felbuzdított ügynek védelmezésében, egy szívvel-

lélekkel tsatáztak, valamelly kortsmái özszeveszésért, a' magok valóságos katonai érdemeikről elfelejtkezhetnének! és mint ha akár mellyik részről való, betsületes, fejer akár kék ruhás katona, nem szíve szerént sajnállaná tsak egy tsepp vért is, a' maga katonai tartozó kötelességén kívül valami egyébért kiontani! Tsak a' nemkatonák nem tudják azt, hogy az igazi katonai lélek minden ármádáknál ugyan azon egy szükséges tulajdonság, és hogy a' valóságos katonákra nézve nintsen ártalmasabb dolog, mint a' katonai fenytéknek és rendnek, mint az egész katonai állapot' fundamentumának, megrontatása! Egy szóval, a' Moguntziában Augustusnak 11 - dik napján előfordúlt történet, tsak katonáknak katonákkal való kortsmái verekedése volt; a' ki itt Austriaiakat és Prussusokat szemlél egymással verekedni, hibázik; e' tsak olyan volt, mint mikor azon egy Kompánia, azon egy Batalion, azon egy Regimentbéli katona személyek verekednek egymással. Ilyen verekedések történni fognak örökké, valamedig katonák, tántzolószálák, 's aszszonyemberek lesznek; 's történtenek is örökké, a' miolta ármádák vagynak.“

B e l g i u m.

A' *Párisi* újságok szerént a' *Belgiumi* Király szoros parantsolatot adott-ki a' *Frantzia* Király által tavaly Julius' 24 - dikén kihirdettatett végzésben megneveztetett 's egy időtől fogva Belgiumban tartózkodó személyek ellen. Már most el kell onnét távoznio; vagy mind elfogattatnak. *Pomereuill* és *Garrau* már elfogattattk, hanem az első beteg lévén nem vitethetett-el lakhelyéről, *Garrau* pedig azolta ismét útát vesztett, 's most *Aachenben* van. *Arnault* hasonlóképpen módot talált az elszökésre. *Merlin* (de Douai) megmútatván, hogy valósággal beteg, időhaladást nyert; *Grand - Bigard* nevű faluban lakik Brüsseltől 3 órányira. Generális *Hüllin* Brüsselen lakott hamis

név alatt; a' politzia nem talált reá; azolta kérő levelet adott bé 8 napi időhaladást kívánván, azért, hogy jószágait, mellyeket Belgiumban szerzett vala, eladhassa. Erősítik, hogy éppen akkor, mikor az eltávozásról való parantsolatot vette, abban foglalatoskodott, hogy még egy, 300 ezer Frankot érő uradalmat vásároljon. Generális *Melinet* nem régen Brüsszelben járván, most mindenütt keresik. Generális *Lamarque* is elfogattatott vala, de ismét elbótsáttatott *Cautió* mellett. *Courtin* és Generális *Mouton* még nem kaptak parantsolatot az eltávozás eránt. *Vandamme* ellenben, a' ki eddig *Gentben* tartózkodott, már vette ezen parantsolatot. *Barrert*, a' ki költött név alatt lappang, keresik, és ha megtalálják azonnal elfogják. *Lepelletier* felől azt tartják, hogy *Lüttich* körül lappang; *Namur-nak* egygyik külső városában nálla szokták volt a' számkivettettek egy ideig tartani a' magok gyűléseiket. *Brice*, *Despré*, és *Sarrazin*, még az országban bujdoklanak, de nem gondolhatni, hogy sokáig itt tartózkodhassanak. Azt tartják, hogy a' *Zöld-pujának* sok czikkelyeit *Bory de Saint Vincnt* szokta volt írni.

Már több versben emlegették a' közönges levelek, hogy Belgiumban sok féle zúgás hallatik, azért, hogy az Anglus fabrikáknak szerzeményeik oda bébótsáttatnak, 's azok miatt a' Belgiumi műveknek és szerzeményeknek betse elvesz. Az *Antwerpiai* Rendek között egy *Heyden* nevű, nem régen egész formaszerént való előadást terjesztett ezen dologra nézve azon Rendek' gyűlése eleibe írásban. Nem régen említettük, hogy a' *Genti* újság is közönséges módon kikellvén az Angliai portékek ellen, nagyon pártját fogta egy levelében a' Continental-Systemának. Ugyan ezen újság azt is előbozta volt akkor az Anglusokrol, hogy ők azzal ditsekesznek, hogy tsak egyedül ők lettek volna azok, kik a' Bonaparte' hatalmának ellene állottak, 's több e'felek.

Ezen *Genti* újságnak így felel a' *Londoni Kurir*: —

„Hát, tagadni akarja-e eza' *Flamandiai Irkáló* azt, hogy mi ezzel igazán ditsekszünk? Mikor az ő hazája a' legrettenetesebb járom alatt nyögött, mikor a' *Tyrannus* Frantzia országban, Hollandián, Belgium Catholicumon, és Olasz országban vasvesszővel uralkodott, mikor Német országot, Spanyol Országot, és Dániát a' körmei közé szoritva tartotta, 's mikor néki az Orosz birodalommal békessége volt: mütattunk-e mi tsak legkissebb hajlandóságot is arra, hogy nyakunkat az ő járma' alá hajtsuk? *Egyedül magunk* mérészlettünk néki ellene állani; elkergettük a' tengerekről; egész a' partjáig kergettük; a' tulajdon *elementumán* (az Európai szárazon) is megvetéssel bántunk véle; ezeket mind, *egyedül* mi magunk tselekedtük. Vagy talám nagyitjuka' dolgot? Talámigen vastag színekkel festjük-le mind ezeket? Ki lehellette *Európának* már tsak nem baldokló testébe az ellentállásnak és boszszúállásnak lelket? Ki serkentette-fel Portugalliában az elenyészőfélben lévő életlehelletet? De hát emelte-fel Spanyol Országnak letsüggesztett fejét? Ki fosztotta-meg a' Bitangolónak seregeit, az ő vezéreit, és őtet magát is a' győzhetetlen névvel való ditsekedhetéstől?

„Hanem mi — ezt veti szemünkre a' *Flamandus Irkáló* — mind ezeket a' dolgokat tsak önnön magunkért (egoismusból), 's tulajdon hasznunk' kereséséből tselekedtük! — holott Státusunk' adósságának nagysága, 's az a' minden feltétel nélkül való segedelem, mellyel mi minden népek eránt viseltettünk, eléggé bizonyítják azt, hogy melly hamis legyen ezen *Irkálónak* ez az erőssítése is. —

„De továbbá — hiszem már tsak ez a' kérdés foroghatott vala fenn — ugyan ezen *Irkálónak* állatása szerént — hogy: *Bonaparte* uralkodjék-e, vagy pedig *Nagy Britania*? — Hogy *Bonaparte* uralkodott, tud-

juk, hogy őtet mi, ezen uraság' tetejéről levetettük, ez is tudva van. De, hát felültünk-é helyébe azon uraságnak tetejére? Belé elegyítettük-é magunkat (az egy Francia Országot kivévén, minthogy ő volt a' megtámadó) legkissebbnyire is valamely Státusnak állapotjába? — A' mi pedig a' *Continental-Systemát* illeti — ha ennek a' czikkelynek írója szántsándékkal vak lenni nem akar, lehetetlen, hogy ne tudja, hogy ezen *Systemának* tulajdonképpen való czélja a' volt, hogy *Augliának* a' száraz Európától való elszorittatása által, a' Száraz Európának minden egyéb nemzetei, annál erőtelenebbekké annál alkalmatlanabbakká tétetessenek arra, hogy Bonaparténak, a' ki mind ezeknek elnyomattatásokon iparkodott, ellene állhassanak. Oda volt ezzel a' *Systemával* a' czélzás: hogy az Európai nemzetek egymásközött semmi kereskedésbéli közösülést fenn ne tarthassanak; hogy *Austria* az *Orosz* birodalomtól és az *Orosz* birodalom Prussiától elszakasztassék; hogy a' szomszédjával, a' *Bonaparte'* engedelme nélkül, senki semmi kereskedést ne folytasson; 's még is e' volt az a' *Systema*, a' melly, ha az emberek a' mellett megmaradtak volna, a' Flandriai Irókálónak erősítése szerint, minden népeket szabadokká tett volna!! Ennek az újságirónak okoskodása azt látszik erőssíteni, hogy a' Száraz Európai Hatalmasságok, a' véllünk való öszszeszevetkezés által rossz politikát követtek-el, és hogy Európára nézve jobb lett volna, ha a' *Bonaparte'* hatalma meg nem törtetett volna!"

Nagy Britannia.

Szent Ilona szigetéről új hírek érkeztek Augustus' 17-dikén Londonba, a' mellyek szerint *Bonaparte*, a' ki most soha túl nem megy' sétálni azon a' határon, a' meddig kísérő nélkül mehet, sokkal kevesebb hajlandósággal viseltetik a' Szövetséges Hatalmasságoknak Biztosaikhoz, a' kik nem

régen Admirális Sir *Malcommal* Oda érkeztek, mint eddig az Ánglus tisztékhez, a' kiknek gondviselése alá volt vettelve. *Hudson Lowe*, a' szigetnek új Kormányozója, egyéb új intézetek között oly rendelést adott a' strázsán lévő tisztnek eleibe, hogy úgy vigyázzon, hogy mindenkor személyesen meggyőzöttetve legyen a' felől, hogy *Bonaparte* bizonyosan a' maga helyén van, a' melly czélnak elérhetése végett őtet, valamint nappal úgy éjjel is, minden 6 óra alatt meg látogatni tartozik egyszer.

A' *Morning Chronicle*, azok között a' jóltévéők között, kik a' minap az elkezdett gyűjteménybe a' szegényeknek felsegíttetésekre bizonyos summákat adtak, 34 olyan tisztviselőknak neveiket hirdette-ki, a' kik úgynevezett *Sine Cura* hivatalokért való fizetéseket vesznek a' Státustól. Mielékutánna mindenikről megmondotta, hogy melyik mennyit ajánlott oda, azután azt is meghatározva kiírta, hogy melyiknek mennyi maradt még meg a' maga *Sine Cura* hivatalért való esztendei fizetéséből. Ezen laistrom szerint kapnak még: Lord *Arden* 38,566 — Marquis *Camden* 23,117 — Marquis *Buckingham* 23,093 — Hertzeg *Richmond* 12,666 — Lord *Seymour* 14,860 — *Lake* 10,649 — *Melville* 8260 — *Rosse* 8002 — *Bathurst* 7220 — *Greenville* 4000 — Marquis *Wellesley* (a' Lord *Wellington'* testvére) 4201 font Sterlingeget, 's így tovább a' többek is. —

Az e'féle dolgokrol való irogatásért igen hevesen kikelt ezen napokkan a' Ministeriális Kurir az ellenkező részen lévő újságirók ellen. A' *Bonaparte'* magasztalóinak 's a' *Wellington'* gyalázóinak nevezi őket, 's azt erőssíti róllok, hogy oda czélloznak, hogy a' szegényeknek felsegíttetésekre elkezdett 's már jó folyamatban lévő gyűjteményeket félbeszakasztassák, 's a' külső és belső országi kész pénzes embereket az Ángliai bankótol elidegenítvén arra vegyék, hogy tőkepénzeiket ezen bankóbol

kivegyék, 's inkább a' Frantzia országai vagy Amériki bankókba tegyék-be. Már, úgy mond, annyit véghez vittek, hogy ez a' mi munkanélkül lévő szegényeinknek segítségére tétetett gyűjtemény még annyira se' telt, mint az, a' melly 1813-ban az Oroszok' segítségére tétetett. Azon iparkodnak, hogy Országlószékünket megijeszszék, vagy hogy felfordítsák. A' mi bankónk' állapotja sokkal jobb, mint az Amérikiaké vagy a' Frantziaké. A' sem igaz, hogy az idegeneket illető rendelés sok idegen gazdagokat eltartóztatna attól, hogy tőkepenzeiket a' mi bankónkba tegyék. Osz-tán, hiszem lehet valakinek a' pénze az Angliai bankóba, 's azért éppen oly bátran elköltheti annak interessét Bétsben, Berlinben, Petersburgban, vagy Kamtsatkáben, mintha Londonban lakna. Egyéberánt, ha talám azokon a' gazdagokon, a' kik most a' magok tőkepenzeiket Ney-Yorkba vagy Philadelphiába viszik, *Bonaparte Jósef, Grouchy, Clauzel, Regnault, Lefebvre-Desnouettes*, 's több más Frantzia árulók értetnek, azt kérdehetjük, hogy valyon hasznos volna-e nekünk az e'féle embereket befogadnunk? Dítsekedjék ezekkel, ha tetszik, Amérika: mi nem ohajtjuk az ő társaságokat, 's több e'félek."

Szent Domingó.

Henrik Királynak 30 ezer emberekből álló, jó fenytéket tartó 's jó idegen tisztek által vezéreltetett armádája van: de nagyon veszedelmes környülállás reá nézve az, hogy *Pethion*, a' sziget' másik ura, a' ki nem

Szeretsen, hanem *Mulatte* (kortsos, az az, Szeretsentől és Európai szülőktől eredett ember), a' Szeretsenek' szabadságának el-lensége lévén, a' Frantzia Országlószékkel egygyezésre akar lépni. Minden órán útnak indulnak oda két Frantzia Biztosok, hogy velle megegygyezzenek.

Elegyes Dolgok.

A' Párisi *Gazette-de-France*, e'képpen irt vala nem rég' a' *Máltai Rendről*: — „Ez a' Rend a' maga mostani állapotjában fog meghagyattatni, 's tagjainak egygyenként való kihalása által végezetre egészen elenyészni. A' kik valamelly méltóságban vannak köztök, azzaljáró fizetéseiket holtok' napjáig megtartják, a' megüresülő jövedelmek a' már profitéált Ríttereknek adat-tatnak; az ifiabbak pedig elvégzik a' Rend' Statutumai által eleikbe szabott kötelességeket, de újabbak nem vétetnek fel közik-be. Minekutánna a' Dignitáriusok mind ki-halnak, *Lissa* szigetére 's egyéb birtokaik-ra nézve újintézetek tétetnek, 's a' még meg-lévő Rítterek holtig vató penziót kapnzk.“ — A' feje azonközben ezen Rendnek a' Párisi, nevezett újság ellen felszollalván, a' Szövetséges Hatalmasságoknak 's különösen Austriának ezen Rend eránt viseltető jó in-dulatján fundálja a' maga bizodalját, az-eránt, hogy még helyre fog a' Középtenge-ren a' *Jerusalem Sz. János* Rendje állittat-ni, ha megmútatja, hogy leszen mivel fenn tarthassa magát.

Sept. 3-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzédulában 323 3/8 forintot — egy Császári aranyért 14 fl. 59 kr. — egy Hollandus Aranyért 15 fl. 24 krt.

Sept. 4-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 322 1/4 forintot. — egy Császári aranyért 14 fl. 55 kr. — Egy Hollandus aranyért 15 fl. 20 krt

Sept. 5-ik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 314 2/3 forintot — egy Császári aranyért, — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért 14 fl. 56 kr. adtak

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

A' Gőz hajókról.

Az olyan hajókról, mellyek a' forró víz' gőzének ereje által bajtatnak, 's ezért általunk, rövidségnek okáért, *gőzhajóknak* neveztetnek, megérdemlik a' következő sorok, hogy ezeket a' világ' naponként való találmányosodásának betsülői, elolvassák.

Dupont-de-Nemours nevű, igen tiszteendő öreg úr, ki a' Frantzia revolúciónak rettenetes ideje alatt az *Északi Amerikai* szabad földet választván a' maga második hazájává, 's ugyan oda, az 1815-dik esztendőben a' *Bonaparte'* Elbárol lett visszajövele után, ismét vissza térvén, hosszas tudósítást küldött onnet a' *Párisi Institutumhoz* a' gőztsajkákról és gőzfregátokról, melyből mi ezeket szemléltük - ki: —

Ezek a' gőz-tsajkák, hosszú hajók. Ide-amoda való útozásra 's terehordásra szolgálják. A' szövetségés Státusokban már számos esztendőktől fogva használják őket a' folyó vizeken. A' két oldalaikhoz van foglalva egyegy nagy kerék, igen széles deszkákból készült fogakkal, a' melly kereknek oly formát adnak a' hajónak, mint ha két labai volnának. A' gőzalkotmány, melly a' maga nagy ereje által ezen kerekeket forgatja, benn a' hajóban van, úgy hogy csak a' kéménye látszik-ki. A' kereknek deszkái, a' forgásközben rettenetes erővel csapkodván és nyomván hátrafelé a' vizet, oly nagy sebességgel hajtják a' hajót, hogy az, a' *Hudson* vizén felfelé a' *Ney-York* és *Albany* között lévő 53 mértföldet, 22 vagy legfeljebb 24 óra alatt, hátameg hagyja. A' tereb, mellyet a' tsajkán szállítanak, annak padlására rakatik-fel, 's durva posztótakaróval borittatik-bé. A' közbelső padláson van, két ebédkező szála 's ezek között két szoba, egygyik az aszszo-

nyok' másik a' férjfiak' számára; mindenikbe különös gráditson mennek-fel; van a' szobáknak közös ajtaja is, de ezen csak akkor lehet járni, mikor az aszszonyságok megengedik. A' szobák mellett vannak a' háló kabinétumok, kétkelet egymásfelett lévő ágyak, igen szép festekű gyolts függőkkel 's kelletinel több tzafrangokkal és egyéb tzipraságokkal. A' hajósszakáts, napjában háromszor terit-fel a' szálakban; étel után elszedik és fére rakják az asztaletokat, mikor esső esik ezen szálakban sétálgatnak 's töltik idejüket az útasok. A' szobákban, kecentze, tükrök, székek, kanapék 's politikai és tudós újságok találatnak 's a' ki akar olvashot; egy szóval, semmi megkivántató elfelejtve nintsen. Az Európai, Frantzia 's egyéb vásáros hajók, 300 esztendővel vágnak hátra ezektől az Amériikai, tzipra, minden megkivántatóval bővölködő, 's rendkívül nagy sebességgel haladó hajóktól. *Amérika*, *Oberster Fultonnak* köszöni ezeket, a' ki azután jött ide ezen találmányával, minekutánna azzal Frantzia országban meg nem halgattatott volna. —

Minekutánna a' nevezett *Oberster* az Amériikai nagy tókon és folyó vizeken ezt a' közönséges közösülésre nézve ily alkalmas gőztsajkát feltalálta, azután annak feltalálására fordította gondolkodását, hogy miként lehetne valamelly nagy keréknek hasonló gőz alkotmány által való forgatása által, egy nagy hadi hajót is annak módja szerént mozgatni. Végre is hajtotta iparkodását. Olyan belső alkatást adott egy fregátnek egy nagy keréknek segedelme által, a' melly hasonló gőz alkotmány által mozgattatik és forgattatik, hogy minden egyéb, külső, látszó, evezők nélkül, a' Kapitány' kivansága szerént lehet arra felé forgatni egy fregátot, a' melyre neki

tettzik. Nem kívántatnak néki sem arbótz sem vitorlafák. Nintsen szüksége sem szélre sem a' víznek folyására; sőt ezzel mind kettővel szembe megyen 's mind kettőn erőt veszzen; 's ennyivel is elébb való a' másféle hadi hajóknál, a' mellyek szél nélkül nem mozoghatnak, és sokszor, mikor nékiek kedvez a' víz' folyása, ennek is nagy hasznát vehetik. A' gőz hadi hajó, a' maga minden felé való forgása által minden felől bánthatja az egyébféle hadi hajókat; ki nem állhatnak előlle. A' hajó derekának oldalai fél lábnyomnyi vastagságú, keresztbe rakott fadarabokból készültek, úgy hogy semmi golyóbis által nem lyukasztja. A' hajó' közép padlására vagynak helyheztetve 32 ágyuk, a' mellyek 32 fontos golyóbisra vanuak furva. Vannak még a' két oldalai végére is tétetve háromhárom még nagyobb ágyuk. Az ellenséges golyóbisok csak ezen 6 nagyobb ágyukat érhetik, a' többit nem. A' melly tűz a' vizet forralja, a' tüzesíti a' golyóbisokat is, mikor kell. Mikor a' szél eltsendesedvén az ellenséges hajók el nem futhatnak, oly veszedelmesen kitétetődnek egy ily gőz hajó' golyóbisainak, hogy már ilyenkor csak az által próbálhatja megmaradását az ellenség, hogy tsajkába ül 's evező lapátok' segedelme által közelít a' gőz hajóhoz, 's azt meg mászván, ha lehet, elveszi. De melly veszedelmes próbatétel legyen ez, megítélhetni abból, hogy a' gőz hajón szüntelenül készen áll 60 akó forró víz a' felmászóknak megkereszteltetésekre, a' mellett, hogy a' hajó' oldalai titkos kaszavasakkal vannak megrakva, a' mellyek egy rugónak segedelme által kipattanván, a' felhágóknak lábaikat összevagdallják; a' forró vízzel való rettenetes megkereszteltetés pedig kevés idő alatt néhányszor megtörténhet. Ennél több féle öldöklő műszer bajosan volt valaha egygyüvé alkalmaztatva. Ha öbölben történne valamely ellenséges hadi hajós seregnek egy ilyen hajóval való öszszetsapása,

ez azt egészszen semmivé tehetné. Ha minden nevezetes öbölbe, vagy minden folyó víznek torkába, egy vagy két ilyen gőz fregát helyheztetődne, ezek minden Lineahajók, nagy fregátok 's egyéb ágyus hajók által való megtámadtatás ellen bátorságossá tehetnék Amériát. Egy ilyen arbótz-és vitorlafák 's minden kötelek nélkül való fregát nem kerül többbe, mint egy nagy Lineahajó: de még kedvesebbe kerül majd akkor, mikor a' hozzákívántató vaskészületek egyszersmind több fregátokra fognak öntettetni. —

Oberster *Fultan* csak 14 napokkal halt meg az ő fregátjának megkészülése előtt. Halála által nagyon sokat vesztett Amerika 's a' több világ. Az ő halála után ugyan a' békesség helyreállott: de azért az ő elkezdett munkája tökéletességre vitetett; az ő gőz fregátja úgy elkészült, hogy minden órában kiállhat a' viaskodásra. A' kikötőhelyből kihozták, 's igen felséges próbatettek velle a' *Ney - Yorki* nagy öbölben; meszszebb nem kell 's nem is jó lenne néki menni, azért, hogy a' széles tengeren könnyen kárt tehetnének az ő belső alkatásában a' tenger' habjainak nagy tsapkodásai, 's azért is, hogy valamely hosszas tengeri útozásra nem vihetne elegendő tüzelő számot (fát vagy szenet), a' melly felettébb sok kívántatik a' vízforraló üst-höz. —

Levelét, az emberiségnek betsülésére nézve, ily nevezetes kifejezésekkel rekesztibé a' fennevezett igen tisztelendő öreg: —

„A' haza' oltalmaztatásának ily bámulásra méltó és bizonyos eszköze lévén ez a' gőz hajó: ellenben még sem alkalmas tehát arra, hogy meszsze való hadat folytatni, más országokat megtámadni 's elfoglalni lehessen ennek segedelmével. Azon partokhoz hasonlítván, mellyeket az istennek tulajdon kezei építettek, 's a' mellyek az őket tsapkodó haboknak erejét öszsze törik; e'képpen fognak ezek az emberi elme által

szerezett gőz alkotmányok ennekutánna szol-
lani, a' Hatalmasoknak pusztító kevélységé-
bez: *Tsak eddig, és ne' tovább!* Mikor én
a' feljebb leirt gőz tsajkábol ebbe a' gőz
fregátba által menvén, a' tudományoknak,
mesterségeknek, és kézmíveknek abban az
országban való ily nagy virágzását szemlél-
tem, a' melly országban tsak másfél század-
nak előtte is, tsak igen kevés, nyárban
meztelen télben durva vad bőrben járó em-
bereknek társasága lakott, nem lehetett,
hogy zürzavaros gondolatok ne foglalják-el
elmémet; szemeim könnyeztek, és nem
szollhattam; 's gondolataim, mellyeket ki
mondani nem tudtam, ezek voltak: —
„Nagy Isten! melly meszsze viszi a' te jó-
ságod az embereket, ha az ő elméjek' te-
hetségének kifejtődése az ő Országlószékei-
ket és erköltseiket annyira tökéletesíthe-
ti, hogy a' megtámadó hadakozásokat éppen
olyan lehetetlenekké tegyék, mint a' milyen
gyűlölségesek 's veszedelmesek azok!“

B é t s.

Ó Cs. K. Felsége kegyelmesen méltóztatott, a' két *Siciliai Leopold Kir. Herceget* a' maga kedves Sógorát 's Vejét, ő eránta való atyafiságos indulatjának és bizodalmanak megbizonyításául, a' tulajdonos nélkül lévő, volt *Nassau-Usingen* Gyalog Regementjének tulajdonosává, 's Feldmarschal-Lajtnánt *Báró Tomassich*, Dalmatziai katona és polgári Kormányozó urat, ugyan ennek második tulajdonosává nevezni.

Udvari Tanátsos *Báró Hermayr József* urat, *Austriai Historiograph*ussá méltóztatott nevezni ő Cs. K. Felsége.

Az Udvari Hadi Cancellaria' Előülőjének *Schwartzenberg* ő Hertzegségének ajánlására, Udvari Hadi Tanátsos Feldmarschal-Lajtnánt *Báró Prohaska* urat, a' General Kvártélymesteri Stáb' fejevé rendelni, 's eddig viselt hivatalában is meghagyni méltóztatott ő Cs. K. Felsége kegyelmesen.

A' *Majlandi* újságban ilyen rendelkezése jött-ki az ott lévő Csász. Kir. Kormányozó Széknek: —

Minekutánna a' gabonának a' Lombardiai 's Velencei Státusokból való kivitetése Felséges parantsolat által megtiltatott volna, és mint hogy igen fontos dolog az, hogy ez a' felséges parantsolat, melly nyilvánosságosan a' köz jóra nézve adattatott-ki, egész bizonyossággal végre hajtattassék, erre nézve meghatározatik — 1)ször. A' 'Sidóknak, a' Lombardiai Kormányozószék' alá tartozó tartományokban, mostantól fogva minden gabonával való kereskedés megtiltatik. Ez a' tilalom egyéb idegenekre is, tudniillik mind azokra kiterjed, kik a' Lombardiai 's Velencei Királyságban polgári jussal nem bírnak. — 2)ször. A' mi ezen idegeneket illeti, ő reájek nézve addig áll-fenn ez a' tilalom, míg a' gabonának kivitetését tilalmazó parantsolat fenn fog állani. — 3)ször. A' 'Sidók és idegenek, ezen rendelkezésnek kihirdetetésétől fogva számlálván három heteknek lefolyta alatt, azon tartomány' Delegatziójának, melyben laknak, arról való nyilatkoztatásaikat beadni tartoznak, hogy mennyi kész gabonájok van. A' kik ezt a' meghatározott idő alatt megtselkedni elmulatják, vagy gabonáikat nem igazán adják-fel, elvesztik a' mit fel nem adtak, azon a' még terhesebb büntetésen kívül, mellyet a' környülállások megkivánhatnak. — 4)szer. Azok, a' kik az ezen rendelkezésben találtató határozásoknak valamelly általhágóját béjelentik, jutalmul két harmadrészt kapják az elfoglaltott gabona' árának. A' hátra lévő harmadrész pedig azon helységnek szegényei között osztattatik-ki, a' hol a' parantsolatnak általhágója lakik. — 5)ször. Ennek a' rendelkezésnek végrehajtása a' Cs. Kir. Fő Politziai igazgatásra és a' Királyi Delegatzióra bizattatik. Költ *Majlandban* Aug. 23-dikán 1816.“